

14 PalokangasHäyhtiö_mixdown

Äänitteen kesto: 41 min

Litterointimerkinnät

Haastattelija: Marko Palokangas
Vastaaja: Markus Häyhtiö

Sa- Sana jää kesken
(sana) Epävarmasti kuultu jakso puheessa tai epävarmasti tunnistettu puhuja
(-) Sana, josta ei ole saatu selvää
(--) Useampia sanoja, joista ei ole saatu selvää
, . ? : Kieliopin mukainen välimerkki tai alle 10 sekunnin tauko puheessa

---

[musiikkia]

Intro: Kuuntelet Maanpuolustuskorkeakoulun Sotataidon ytimessä –podcastia. Jaksoissa sotataidon asiantuntijat keskustelevat ajankohtaisista yhteiskuntaan ja sen turvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä.

Marko Palokangas: Tervetuloa kuuntelemaan operaatiotaidon ja taktiikan podcastia. Minä olen sotilasprofessori Marko Palokangas ja tällä kertaa kanssani keskustelemassa on sotatieteiden tohtori, tutkija Markus Häyhtiö. Tervetuloa, Markus.

Markus Häyhtiö: Kiitos Marko.

Marko Palokangas: Olemme sotataidon ytimessä, sillä tässä jaksossa keskustelemme sodan yksityisistä toimijoista ja sodankäynnin yksityistämisen piirteistä keskittyen Ukrainan sotaan. Podcastissa keskitytään yhtäältä sodankäynnin uusiin toimijoihin ja toisaalta ikivanhaan tapaan hyödyntää yksityisiä yrityksiä, kumppaneita, palveluntarjoaja ja jopa palkkasotureita osana nykyaikaista sotaa.

Aluksi hieman kanssakeskustelijastani, eli Markus Häyhtiöstä, joka on siis sotatieteiden tohtori taustaltaan ja tekee paraikaa postdoc eli tohtorin väitöskirjan jälkeistä jatkotutkimusta aiheesta. Kerropa Markus lyhyesti, mikä sinun tutkimusaiheesi on ja miten se liittyy tähän keskusteluun?

Markus Häyhtiö: No tällä hetkellä mä tutkin yksityisen ja julkisen välistä yhteistyötä sotilasympäristössä. Painopiste on viimesimmässä artikkelissa epäsymmetrisen sodankäynnin vaikutuksista yksityisen ja julkisen väliseen yhteistyöhön. Toi mun väitöskirja, joka julkastiin 2018, käsitteli yksityisen ja julkisen välistä yhteistyötä, public private partnershipiä, niin sillä tiellä tässä ollaan menty vuodesta 2018 eteenpäin. Seuraava julkaisu taitaa tulla tässä tai ens kuussa viimeistään kirjassa, jossa olet toimittajana.

Marko Palokangas: Kyllä, eli Sodan usvaa –artikkelikokoelma, jossa tosiaan Markus on yhtenä kirjoittajana ja omasta tutkimusaiheestaan siinä kirjoittaa. Mennään sitten vähän tarkemmin tähän aiheeseen.

Hieman johdatuksena voidaan sanoa, että modernin nykyaikaisten konfliktien luonteeseen kuuluu yksityisten toimijoiden aktiivinen toiminta konfliktien eri vaiheissa ja eri rooleissa. Yksityiset toimijat tukevat, kouluttavat, huoltavat ja itse asiassa mahdollistavat palveluillaan konfliktissa toimivan julkisen komponentin toimintaa hyvinkin laajasti.

Ja nyt kun ajatellaan sitä, että sodan yksityiset toimijat liitetään ja mielletään hyvin usein vain näihin niin sanottuihin palkkasotureihin, niin voisitko Markus hieman laajemmin kuvata sitä, että miten sinä oman tutkimuksesi kautta kuvailisit tai ymmärrät tämän sodankäyntiin liittyvien yritysten tai kontraktoreiden toiminnan laajemmin?

Markus Häyhtiö: Joo, hyvä että otit heti alkuun esille ton laajan toimintakentän, jolla nää private military & security companyt toimii. Niinku itekin sanoit, niin nää organisaatiot toimii tukikohtien tukirakennus-, turvallisuuskoulutus- ja kuljetuspalveluiden parissa. Tää toiminta juontaa itse asiassa juurensa tässä nykyisessä mittakaavassaan Vietnamin sodan päättymiseen, jollon Yhdysvaltojen armeija supisti miesvahvuuttaan olennaisesti. Nää tukipalvelut, logistiset palvelut annettiin sit kansalliskaartille ja yksikköjä vähennettiin olennaisesti. Ja se tarkoitti sitä, että kansainvälisten suurten operaatioiden toteuttaminen ei ollu enää mahdollista pelkästään omien asevoimien avulla.

Ja sitä kautta lähettiin sit luomaan normia lakipohjaa sille, että miten yksityisiä toimijoita voitais käyttää. Ja siinä mittakaavassa, ja mittakaava on niin suuri, että jo vuonna 2016 puhuttiin 200 miljardin euron liikevaihdosta näis private military & security companien toiminnassa.

Marko Palokangas: Siis vuositasolla?

Markus Häyhtiö: Vuositasolla.

Marko Palokangas: Valtava summa.

Markus Häyhtiö: Aivan hillitön määrä rahaa, mikä siellä liikkuu. Siitä antaa myös toisenlaista perspektiiviä nää yksityisten yritysten saamat sopimukset. Et ku Irakin toinen sota alko, niin yhdelle yritykselle myönnettiin 39,5 miljardin dollarin sopimus joukkojen huollosta, kuljetuksista, tukikohtapalveluista.

Ja mainitsit myös noi aseellisissa toiminnoissa mukana olevat yritykset, jotka oman määrittelynsä mukaan ei ole palkkasotilaita eikä usean muukaan kansainvälisen organisaation määritelmän mukaan. Niin näitä on ollu Irakissa, Afganistanissa alle kuudesosa, 14 % kaikista joukoista.

Marko Palokangas: Eli voidaan sanoa, et se on itse asiassa vain yksi pieni osa tätä toimintaa.

Markus Häyhtiö: Hyvin pieni osa. Ja sit suurimmat toimijat alalla on ainakin näennäisesti sitoutunut tällaiseen kun Montreux:n dokumenttiin, joka lähtee siitä,

että yritykset on suojaavissa tehtävissä eikä offensiivisis tehtävissä ollenkaan. Niin se vie sit näiltä palkkasotilasorganisaatioilta vähän terää pois. Toki siel on tosi kovissakin aseellisissa tehtävissä joukkoja. Mut täs on hyviä ja huonoja puolia näillä aseellisten joukkojen käytöllä, johon varmaan palataan podcastin myöhemmissä vaiheissa.

Marko Palokangas: Hyvä. Mä tartun muutamaan kohtaa, mitkä tuossa toit esille. Mennääs vähän taaksepäin itse asiassa vielä historiaa. Nythän sodan luonne, ylipäättään sodankäynti on pitänyt aina sisällään ulkopuolista tukea esimerkiksi siviilitoimijoilta. Muistan, että toisessa maailmansodassa Saksan asevoimat käytti hyvin paljon esimerkiksi huollollisiin tehtäviin, ruokahuoltoon, jopa tekniikkaan liittyviä tukitoimintoja, joita yritykset tuottivat. Mainitsit Vietnamin sodan, siellä on nähty sitä. Ja sen jälkeen lähes jokaisessa sodassa. Tämähän ei sinällään ole mikään uusi asia, vai mitä olet mieltä?

Markus Häyhtiö: Ei, et mieluumminkin voitais sanoa, et ympyrä on sulkeutumassa pikkuhiljaa. Et kansallisvaltioiden ylläpitämät asevoimat, jotka on pitäny ite huolta itestään kokonaisuudessaan, ei historian valossa oo kauhean pitkä asia. Mä en oo sotahistorioitsija, mut sen verran tiedän, että puhutaan muutama sata vuotta vanhasta asiasta.

Marko Palokangas: Kyllä. No nyt mennään itse siihen pääkysymykseen, joka varmasti kaikkia askarruttaa. Minkä takia kansallisvaltioiden asevoimat käyttää näitä yrityksiä tai yksityisiä palveluita? Onko se tavallaan välttämättömyys, onko se tapa siirtää riskiä kolmannelle osapuolelle, onko se tapa kenties kiertää kansainvälistä lainsäädäntöä, vai mistä on kyse?

Markus Häyhtiö: Sä mainitsit itse asiassa kaikki ne syyt, minkä takia näit yksityisii palveluita käytetään. Lähtökohtahan on se, et esimerkiks Nato kirjaa omassa logistiikkaoppaassaan, että yksityisten toimijoiden käyttö on suositeltavaa. Ja niitä tulis käyttää sellaisissa tilanteissa, kun oman organisaation kompetenssi ei riitä jonkun tehtävän suorittamiseen. Se on kirjattu Naton logistiikkaoppaaseen, et tällöin käytetään yksityisiä toimijoita.

Jos mietitään jotain isoa kansainvälistä operaatiota, joissa mä tiedän et säkin oot ollu osana, ni on aivan päivänselvä asia, et yhdelläkään kansallisvaltiolla ei ole mahdollisuutta ylläpitää sellasta valmiutta, jota nää operaatiot vaatii. Se ois kansantaloudellisesti, taloudellisesti joka tapauksessa täysin tekemätön paikka. Eikä se oo ees kauheen tehokasta, jos katotaan nyt tätä viimeisintä sotaa, joka on käynnissä.

Viittasit myös vastuun siirtämiseen. Me tutkittiin tohtori Jukka Mattilan kanssa tällaista asiaa kuin yksityisten palveluiden legitimointia. Sen tutkimuksen perusteella on aivan selvää, että yksityisiä joukkoja käytetään sen takia, ku valtiolliset päättäjät ja julkiset päättäjät haluaa luoda etäisyyttä konfliktiin. Mut tälläkin on sit miinusmerkkinsä. Sen takia, et on esimerkkejä, että ollaan lähetty niin sanotusti liian kepein voimin liikkeelle, ku ollaan luotettu yksityisiin toimijoihin. Jolloin se kriisi on itse asiassa eskaloitunut siihen pisteeseen, et ollaan jouduttu kansallisarmeijoillaki käymään sitte taistoon. Et Etelä- ja Väli-Amerikasta löytyy tällaisia esimerkkejä Yhdysvaltojen kohdalta.

Marko Palokangas: Sitten meillähän on historiassa ja jopa nykyaikanakin paljon esimerkkejä näistä isoista yrityksistä, jotka toimii osana sodankäyntiä tai tukee sotaa omilla kyvyillään ja toiminnoillaan. Yhdysvaltalainen Blackwater on kenties yksi tunnetuimmista, DynCorp, ja sitten on venäläinen Wagner Group. Voisitko hieman kuvalla niitä yksityisiä toimijoita ikään ku yritysten näkökulmasta? Miten he toimii, miten he rakentaa sen oman organisaationsa ja millä tavalla he tuottaa sitä palvelua? Et määritteleekö tavallaan se kansallisvaltio tai sodan osapuoli sen tilauskirjan tai -kannan, että teidän pitää tuottaa tälläiset palvelut? Ja tuleeko sieltä jotain vaatimusmäärittelyitä, vai onko se siitä yrityksestä itsestään lähtöisin, et me kerromme teille mitä me voimme tehdä ja te ostatte meiltä palvelun? Miten tää toimii?

Markus Häyhtiö: Nyt ihan ensimmäiseksi pitää sanoa, et nuo yritykset, joita mainitsit, niin ainoa joka on tällä hetkellä noilla nimillä olemassa, on enää Wagner. Koska alalle kuuluu olennaisena se, että yritysten nimet vaihtuu toiminnan luonteesta johtuen aika nopeestikin. Et brittiläinen DynCorp on Amentum tällä hetkellä. Ja Blackwaterin tähetkistä nimeä jos googlais, niin mä en ees itse asiassa suoraan sanoen muista, mikä se on tällä hetkellä?

Marko Palokangas: Minkä takia ne vaihtaa nimeä? Pyrkii ne peittämään oman historiansa, katkaisemaan sen vanhan -?

Markus Häyhtiö: Omistussuhteiden muutosten jälkeen esimerkiksi Blackwaterilla oli kaksi nokkahenkeä, joista toinen päätti irtautuu toiminnasta, niin siin on varmaan jotain juridisii toimii. Ja siinä vaiheessa ku brändin nimi tahraantuu, niinku esimerkiks Blackwaterilla kävi Irakissa, ni se on ihan luonnollista, et siin vaiheessa halutaan pitää sitä puhtosta kilpeä yllä ja vaihetaan. Wagner on ihan oma lukunsa, koska se on, mä en sitä henkilökohtaisesti ees pidä private military & security companyyna, koska se on niin kiintee osa Venäjän toimintaa ulkomailla. Ja se poikkeee toimintatavallaan länsimaista sillä tavalla, et ne on ihan selkee ensimmäinen porras monessa paikkaa. Täst on esimerkkejä Syyriasta, Keski-Afrikan tasavallasta, Malista, jos ei valtiollista läsnäoloa oo ollenkaan, mut jokainen tietää, että se on valtiollinen toimija näissä maissa.

Marko Palokangas: No mainitsit Syyrian ja Malin. Libyassakin oli ilmeisesti?

Markus Häyhtiö: Joo.

Marko Palokangas: Ja nyt jos katsotaan vähän lukuja vielä, niin kansainvälisen tutkimuksen mukaan Irakin ja Afganistanin sodissa työskenteli noin 250 000 yksityisen puolen työntekijää. Onks se paljon vai vähän?

Markus Häyhtiö: No jos sitä vertaa siihen lukumäärään, mikä oli kansallisten armeijoiden joukossa, niin Afganistanissa oli ensimmäistä kertaa enemmän yksityisiä toimijoita kun kansallisvaltioiden armeijoiden edustaja. Mut tää oli senhetkisen operaation komentajan tekemä tietoinen päätös. Kenraali David Petraeus, josta tuli myöhemmin sitten CIA:n pääjohtaja, niin jonka opit perustu ranskalaisten Algerian rauhottamiseen, niin lähti liikkeelle siitä, että mitä enemmän paikallisia saadaan mukaan tähän toimintaan, niin sitä enemmän se auttaa sitä maata rauhottamaan. Sitä enemmän sitä henkilöstöä saadaan sitoutettua demokraattiseen toimintaan.

No siel ei jokaisessa tapauksessa asiat mennä näin. Vaan siellä esimerkiksi kiivaimpia taisteluita käytiin henkilöiden kanssa, jotka oli päivällä liittouman puolella ja yöllä vaihto sitten takkia toisinpäin. Siit on loistavia raportteja senaatin tutkimuskomission tekemänä. Et jos kirjottaa vaan "senate report Afghanistan war private contractors", niin löytyy todella paljon ja todella hyviä raportteja. Joissa jännä juttu on, että julkisten toimijoiden nimet on kaikki mustattu, mutta yksityiset näkyy, koska ei oo saman lainsäädännön alla kuitenkaan.

Marko Palokangas: No tutkittavaa tällä genrellä, tällä alalla siis riittää sinulle.

Markus Häyhtiö: Todella paljon. Mutta haasteena on se, että kun puhutaan ensinnäkin kaupallisista sopimuksista, niin kukaan ei päästä niihin kaupallisiin sopimuksiin ulkopuolisia kiinni. Ja sit se, että kriisin aikana toiminta on sellasta, et se saattaa vaarantaa sen toiminnan, jos tiedetään siitä enemmän ku halutaan kertoa.

Marko Palokangas: Hyvä. Ennen kuin mennään varsinaisesti Ukrainaan ja sen sodan sisällä tapahtuneisiin yksityisiin toimijoihin, niin pari sanaa vielä näistä yksityisten toimijoiden tai kontraktoreiden tehtävistä. Minkälaisia tehtäviä ne hoitaa tuolla sotatoimialueilla? Osa on varmasti siis huollollisia tehtäviä, kohteiden turvaamista, tukitoimintoja ja kenties jopa taistelutehtäviäkin. Mutta voisitko vähän kuvailla sitä, että kuinka laaja se tehtäväkenttä itse asiassa on?

Markus Häyhtiö: Se tehtäväkenttähän on, jos kuvitellaan, että iso sotilastukikohta ois niinku pienoisyhteiskunta, jonka yksi tehtävä on se aseellinen toiminta, niin nää yksityiset pitää useimmiten huolta kaikesta muusta. Hoitaa kaiken ruokailun, josta löytyy mielenkiintosii esimerkkejä. Esim. miten yksityinen toimija, käytän tälläst rumaa sanaa ku kuppas julkista toimijaa niillä yksittäisen aterian hinnoilla, johon lisättiin pienen pieni riskipremiumi. Kuljetukset, logistiikka on yksi olennainen osa. Koska ei yhdelläkään kansallisvaltion armeijalla oo kalustoa hoitaa sellasia asioita. Ei vaan yksinkertaisesti oo. Niinku mainitsit, tukikohdan turvapalvelut on niitä, joita tehdään. Saattueiden suojaukset.

Mut jos katsotaan koko sitä esim. logistiikkaketjua, niin tää lähtee niin pitkälti liikkeelle jo, että esimerkiksi merikuljetuksia suojaa yksityiset toimijat tällä hetkellä yksityisille varustamoille. Ja se on ollu Somalian rannikolla sellanen iso rahanlähde näille yksityisille toimijoille. Mut se on enemmän pyssyhommia kun mikään muu.

Sellanen asia vielä, mainitsit tosta ton toisen maailmansodan, niin suuri osa saksalaisista, Ylen Teemalta löytyy siitä äärimmäisen mielenkiintoinen dokumentti, niin siinä oli sellainen ero, että valtio teki sopimukset kyl näiden yksityisten yritysten kanssa. Mut nää yritykset käytti hyvin pitkälle esim. orjatyövoimaa. Mikä tarkoitti, että yritykset tahkos rahaa todella suuressa määrin, mut se keino, millä se tehtiin, niin se ei ollu tietenkään, kaikki ymmärtää, millään tapaa eettistä.

Et erona siinä sen ajan yksityisen ja julkisen välisessä yhteistyössä on se, et nää ihmiset, ketä on töissä tänä päivänä, niin on työsuhteessa näihin esimerkiksi amerikkalaisiin yrityksiin. Ja kun on tutkittu niitä riskejä, mitä yksityisen toimijan palveluksessa ollessa tapahtuu, niin yksi tietolähde, mitä ulkomaalaiset tai amerikkalaiset tutkijat on käyttäny, on ollu vakuutusyhtiöiden raportit siitä, että miten ihmiset on oikeasti haavottunu. Mitä vaurioita näille ihmisille on tapahtunu näiden työkeikkojen aikana. Koska ne on aika lyhyitä pätkiä, 3-6 kk, mitä ihmiset

tahkoo iso tiliä tehdessään tollasia korkeen riskin keikkoja. Ja näistäkin tiedoista käy ilmi, että ne riskit, jota ihmiset kohtaa, on aivan yhtä suuria kuin sit taas kansallisvaltion aseellisissa toiminnoissa olevilla ihmisillä.

Marko Palokangas: Vielä yksi kysymys ennen sitä tai teema. Tämä lainsäädäntö, joka on hyvin vaikea asia. Tiedän, että sinullakaan ei ole siihen yhtä oikeata näkökulmaa tai vastausta, koska se on hyvin harmaa alue. Mutta lasketaanko kansainvälisen lainsäädännön mukaan nämä yksityiset toimijat, on ne sitte tukitehtävissä tai huollollisissa tehtävissä tai jopa sotilaina ase kädessä siellä, niin lasketaanko ne sotilaiksi, sodan osapuoliksi?

Markus Häyhtiö: Jos oltais Yhdysvalloissa, ni sanon, et nyt tuli kierrepallo. Koska tälläsen yrityksen henkilöstö on monikansallista. Ja silloin henkilö ulkomailla toimiessaan on oman maansa lainsäädännön, yrityksen lainsäädännön ja kohdemaan lainsäädännön alainen. Ja jos jollakulla teistä kuulijoista on nukahtamisvaikeuksia, niin kehotan tutustumaan artikkeleihin, jois puhutaan pelkästään YK:n alaisuudessa toimivien yksityisten toimijoiden juridisesta asemasta.

Mut sit toisaalta on tällainen jännä asia, että jokainen henkilö, jokainen organisaatio, joka lisää tällaisen termin kuin englanniks sanotaan "war fighting capability", niin voidaan katsoa olevan osa sitä aseellista toimijaa. Jolloin siviilihenkilö, joka esimerkiksi lastaa oman yrityksensä palkkalistoilla ohjuksia lentokoneeseen, lisää kansallisarmeijan war fighting capabilityä, jos sil on legiimi kohde sotilastoimille.

Mutta sit toisaalta tällainen yksityinen henkilö ei toimi todistettavan käskyvallan alla tietyssä univormussa noudattaen tiettyä sotilaallista hierarkiaa, mikä tulee Geneven sopimuksesta nää perussäännöt, joka katsotaan sotilaaks. Toi on todella kimurantti ja vaikea alue, josta ei yhtä yksittäistä selvää vastausta oo.

Marko Palokangas: Hyvin mielenkiintoinen yksityiskohta tässä viitekehyksessä on se, että Euroopan unioni, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö eli Etyj sekä Nato ovat siis määritelleet kaupallisille toimijoille laillistetun oikeudellisen aseman tarjota palveluita valtiolle ja kansalaisjärjestöille.

Mutta sitte taas tämän kehyksen ulkopuolella ja sopimusten ulkopuolellahan on de facto Venäjä, Kiina ja hyvin moni muu valtio. Muun muassa Ukraina. Josta päästäänkin Ukrainaan ja siihen, mitä siellä on tapahtunut viime aikoina ja millä tavalla kenties yksityiset toimijat siellä näyttäytyy.

Niin julkisuudessaahan on oikeestaan puhuttu vain ja ainoastaan Wagner Groupin läsnäolosta. Eli Venäjän asevoimien lähellä olevan yksityisen yrityksen toiminnasta, jossa jopa sodan alkuvaiheessa uutisoitiin, että noin 400 Wagner Groupin taistelijaa ympäri maailmaa kerättiin kohti Kiovaa tulevan sotilaskolonnan mukaan tehtävänään likvidoida Ukrainan hallinto ja ennen kaikkea presidentti Volodymyr Zelenskyi. Miten näet tämän Ukrainan tilanteen näyttäytyvän tässä yksityisten toimijoiden käytössä?

Markus Häyhtiö: Se on kaikessa karmeudessaan tosi mielenkiintoinen konflikti siin mielessä, että ainoa tunnistettu yksityinen toimija tällä hetkellä siel on Wagner. Ja sä mainitsit tossa julkisuuteen tulleen tehtävän, mikä tälle Wagner Groupille

annettiin. Ja se on yksi niistä käytännön termeistä perinteisistä syistä, minkä takia yksityisiä toimijoita käytetään. Kysyt tosin aikasemmin, et mitä niitä syitä on, niin yksi on rahallinen säästö. Yksi on tämä etäisyyden luominen. Yksityisillä saattaa olla sellaista osaamista, mitä julkisella puolella ei oo ja sit on mahdollisuus kouluttaa näitä uusia asioita. Mikä sit taas vie Ukrainaan.

Mut siin saatto olla enemmän kyl nyt kyse Wagnerin kohdal tällasest publicity stuntista, koska sinne tuotiin taistelijoita, joiden maine on erittäin kyseenalainen. Siel oli tshetsheeni-taistelijoita, jotka oli Wagnerin palkkalistoilla. Ja sitten taistelukokemusta omaavia henkilöitä tuotiin Syyriasta ja Libyasta niinku sanoit sinne paikan päälle. Kerättiin länsimaisittain aika nimellisillä rahasummilla, mut heidän viitekehyksessään isoilla.

Mut sit toisaalta tää heidän varsinainen vaikutuksensa jäi Ukrainan kannalta hyvin minimaaliseksi tai pieneksi. Toki on väitteitä, että ihan sodan alkuvaiheessa niin presidentin palatsissa asti ois taisteltu erikoisjoukkojen ja Ukrainan paikallisten välillä. Mut mä en oo tällast tietoa ite nähny, mutta olen kuullut väitettävän. Niin tällasen pelon luominen tällaisella on se yksi syy kans, minkä takia halutaan tuoda kurkunleikkaajat paikalle.

Marko Palokangas: Eli moraalinen vaikutus vastapuolen moraalilla heikentääkseen?

Markus Häyhtiö: Kyllä, ihan suoraan. Ja sitä rummutettiin julkisuudessa tosi paljon, joka sit kääntyi itteään vastaan, ku nähtiin näit videopätkiä, jossa kaverit, ketä oli pyydetty siinä rahasta ei osannu taistella ollenkaan, vaan etupäässä ampu vastapäisen talon rännejä ja sieltä harakoita alas. Jota näky todella paljon. Mikä oli sit taas vastavoima tälle pelottelutaktiikalla, jota Venäjä teki.

Marko Palokangas: Nyt me olemme viime aikoina, kuukausina, ikävä kyllä nähneet uutisoinnista hyvin paljon näitä Venäjän asevoimien tekemiä raakuuksia. Ryöstelyä, naisten, jopa lasten raiskaamista. Ja ennen kaikkea siviilikohteiden tuhoamista. Nyt jos Venäjän asevoimat ovat käyttäneet Wagner Groupia tekemään näitä tehtäviä, niin miten näet, onko Wagner Group se, joka on vastuussa sotarikoksista, vai Venäjän asevoimat? Vai pystyykö Venäjän asevoimat kiistämään tämän yhteyden Wagner Groupiin ja ulkoistamaan tavallaan myöskin ne sotarikokset tälle yksityiselle (toimijalle)?

Markus Häyhtiö: Venäjän ulkoministerihän totes päämedia Tassin haastattelussa kaksi vuotta sitten, et Venäjällä ei ole olemassa yhtään yksityistä sotilasyritystä, koska Venäjän laki kieltää ne. Ja jos siellä joku yksityinen toimija toimii ja tekee sodan oikeussääntöjen vastaisia asioita, niin mä näkisin sen aika luonnollisena, et Venäjän valtio koittaa hakea etäisyyttä tähän toimijaan toteamalla, et se ei ollu he. Et se oli yksityinen toimija.

Tästähän näkyy ihan selkeä esimerkki vuosien takaa. Nyt mun on pakko pyytää anteeks, mä en muista kumpi se oli, Syyria vai Libya, jossa amerikkalaiset joukot kohtas venäläisen palkkasotilasjoukon usean sadan miehen osaston. Amerikkalainen komentaja ymmärs, että nyt ollaan maailmanpalon äärellä, jos hän tekee vääriä valintoja. Ja otti yhteyttä sit omiin komentajiinsa, jotka jonkun punaisen linjan langan puhelimen kautta sai sit yhteyden venäläisiin. Niin venäläisten vastaus oli, että ei siellä ollut yhtään venäläistä. Ja tosiasiallisesti siellä

kaatu useita Venäjän kansalaisia osana tätä yksityistä yritystä, joka oli tekemässä hyökkäystä kohti öljylähteitä siellä.

Joten toi toimintatapa, mikä nyt Ukrainassakin on todennäköinen, niin on se, että etäisyyden luomisen strategiaa tai doktriinia hyödyntäen koitetaan luoda etäisyyttä. Mut sotarikokset ei kuitenkaan oo valtion rikoksia mun käsittääkseni. Vaan ne on yksityisen henkilön tekemiä asioita, jossa tänään on itse asiassa ensimmäinen oikeudenkäynti Ukrainassa lähössä liikkeelle.

Marko Palokangas: No nyt sortumatta yhtään spekulointiin tai jossitteluun, tuossa sodassa Ukrainassa oli hyvin mielenkiintoinen tapahtumaketju tai kulku tai oikeastaan ajanhetki tuossa maaliskuun loppupuolella huhtikuun alussa. Me kaikki muistamme uutisoinnista sen Valko-Venäjän rajalta lähes Kiovan esikaupunkialueelle ulottuneen useita kymmeniä kilometrejä, 60–80 km pitkän ajoneuvokolonnan. Jossa oli siis mitä ilmeisimmin tarkoitus työntää sitä huollollista tukea sinne Ukrainan sisäosiin ja ennen kaikkea Kiovan esikaupunkialueella taisteleviin näihin pataljoonan taisteluosastoihin.

Ja kun me näimme niitä uutisia, niin pysty hyvin nopeasti todistamaan sen, että se huolto, jota Venäjän asevoimat käytti, ni se oli orgaanista asevoimien omaa huoltoa. Ne oli maastopuvut päällä olevia sotilaita, jotka lastasi sinne ajoneuvoihin ampumatarvikkeita, täydennysmiehistöä, ruokaa, juomaa, polttoainetta.

Mitä jos Venäjän asevoimat olisi käyttänytkin yksityisiä toimijoita työntämään sitä huoltoa ja vapauttaneet ne asevoimien sotilaat varsinaisiin taistelutehtäviin? Olisiko sillä ollut ratkaisevaa merkitystä? Ja ei nyt jossitella, mutta kuitenkin tää on mielenkiintoinen asetelma.

Markus Häyhtiö: Ei tarvii ees jossitella, jos miettii sitä, että puhuttiin kuitenkin alueesta, jossa Venäjällä oli suvereeni ilmaherruus. Sitä kolonnan kohtaan hyökättiin kyllä, mut ei sellasii ratkaisevia asioita. Sehän hyyty siihen, et sieltä loppu ihmisiltä ruoka ja vaunuista polttoaine. Se hyyty siihen.

Nyt jos mietitään, että yhdellä tälläsel tankkiautolla pystyy noin neljä miehistönkuljetusvaunu tekee polttoainetäydennyksen vuorokaudeksi. Niin mä en voinu mitään muuta ku ihmetellä. Siis luojan kiitos näin tapahtu. Mä en voinu mitään muuta ku ihmetellä, et miten voi olla mahdollista, että maa, jossa on resursseja, jossa on tällä hetkellä yksityisiä toimijoita, jotka on kuitenkin niin läheisessä kontaktissa julkiseen valtaan, koska yksityistä isoo bisnestä ei tehdä ilman julkisen vallan hyväksyntää.

Miten niitä ei oltu valjastettu tähän? Miten on mahdollista, että haluttiin edelleen noudattaa rautateihin tukeutuvan huollon periaatteita ja niinku äsken mainitsit itekki, orgaanisen täydennyksen ja huollon periaatetta. Liikuttiin kuitenkin maastossa, jossa ois ollu äärettömän helppoo tehdä. Ja jos tää ois hoidettu toisella tapaa, niin sotilaana itekki tiedän, että tollasen mies- ja kalustomäärän lisääminen johonki oikeeseen kohtaan painopisteeseen, olis todennäköisesti saattanu olla se paikka, jossa vaa'ankieli ois mennu toiseen suuntaan.

Marko Palokangas: Eli taistelun kulminaatiopiste, joka olisi ratkaisultaan kenties jopa muuttanut taistelua Venäjän asevoimille edullisemmaksi siellä Kiovan esikaupunkialueella?

Markus Häyhtiö: Isosti. Ja jos katot sitä ajankohtaa, niin ei tarkkoja päiviä oo nyt mielessä, mut jos mietitään sitä länsimaiden ja Yhdysvaltojen antamaa aseapua, joka lähti aika hitaasti liikkeelle. Niin toi anto peliaikaa Ukrainalle ihan valtavan paljon kouluttaa ihmisiä panssaritorjunta-aseisiin, saada uutta aseistusta, hoitaa puolustus siihen kuntoon, et nyt jopa Naton pääsihteeri tänään uutisissa puhu Ukrainan voitosta. Se oli jännä, siel on muutama tällainen pikku kohta, jotka selkeesti erottuu tos sodassa. Mut tää oli mejän aihepiirin kannalta sellainen, et mitä ihmettä täällä tapahtuu.

Marko Palokangas: Äärimmäisen mielenkiintoinen seikka. Vielä palaan hetkeksi siihen varsinaisesti Venäjän asevoimien omaan toimintaan. Viittasitki tän huollon kykyyn toimia ja aika paljon sitoutua nimenomaan rautatiekuljetuksiin. Niin tähän on kyllä siis pitkäaikainen perinne. Vuosikymmenien, jopa lähes vuosisadan mittainen perinne, että joukkoja siirrellään ja huoltoa työnnetään rautateitä pitkin, koska se on heille se asia, jonka he osaavat. Ja tässä saattaa olla yksi syy siihen, että ei tavallaan päästä irti niistä omista sotilasperinteistä, traditioista, tavasta toimia. Vaikka tarjolla olisikin näitä erilaisia vaihtoehtoja, kuten sitten yksityisten yritysten hyödyntämistä esimerkiksi huollollisiin tehtäviin.

Markus Häyhtiö: Tai ehkä siel on käsitetty tämä yksityisen ja julkisen välinen yhteistyö toisella tavalla kun länsimaishes. Et siellä se on tarkottanu sitä, et joukon komentaja on hyödyntäny sitä yksityist palveluu esim. ostamalla itelleen uuden jahdin.

Marko Palokangas: Nii, eli tämä pitkälle juurtunut korruptio ja myöskin ehkä jopa suoranainen välistä veto on voinut vaikuttaa siihen yksityisen toimijan ja asevoiman väliseen yhteistoimintaan heikentävästi?

Markus Häyhtiö: No vaikuttas ainaki siltä, että ei voi tehdä luotettavaa diiliä asiasta, jonka täytäntöönpano on hyvin epävarma. Et jos tuodaan tähän kotimaiseen kontekstiin, niin Puolustusvoimilla on strategisia kumppaneita, jotka sitoutuu tiettyihin asioihin, piste. Ne sitoutuu ja niitä arvioidaan ja auditoidaan tasaisin välein, et onko suorituskyky sillä tasolla, kun sopimuksessa on sovittu. Mut sit tää on spekulatio, koska en oo venäläisen kulttuurin asiantuntija, mutta maa, jossa henkilösuhteet on on kaikki kaikessa, niin kuka haluaa sitoutua 10 vuoden päähän olevaan mahdolliseen tapahtumaan, joka on kriisi, joka voi puhjeta ja sitoo omat voimavaransa siihen. Vai katotaanko se henkilökohtasen hyödyn ja henkilökohtasen omaisuuden kasvattamisen mahdollisuutena tällänen asia.

Marko Palokangas: No nyt olemme puhuneet Venäjän asevoimien toiminnasta ja Wagner Groupista hieman. Mutta nyt on pakko nostaa esille kysymys ja tiedän, että tähän ei ole välttämättä minkäänlaista faktista todistusvoimaista vastausta. Mutta miten näet, onko mahdollista, että siellä toimii myöskin Ukrainan puolustusvoimien puolella heitä tukeakseen esim. länsimaisia yksityisiä yrityksiä?

Markus Häyhtiö: Mä oisin kovin yllättyny, jos näin ei ois. Siis todella yllättynyt. Jos katotaan sitä suorituskyvyn nostoa esimerkiks uusien asejärjestelmien kohdalta, jota Ukrainalle on toimitettu, niin jos me Suomessa koulutetaan varusmiestä minimissään 5,5 kuukautta ammattilaisten toimesta, niin ei ne ihmiset oo sitä oppia Youtubesta hakenu. Et mä olisin todella, todella yllättyny, jos siellä ei olisi yksityisiä yrityksiä, jotka kuitenkin saa rahoituksensa valtiolliselta toimijalta.

Ja Ukrainassa tulee sit taas sellainenkin asia mieleen, et ku puhutaan esimerkiksi kybersodankäynnistä, jonka asiantuntija en missään nimessä oo, niin sehän on selkeä asia, et siel on ollu yksityisiä toimijoita käytettävissä, käyny sotaa Ukrainan puolesta. Ja se on sellainen asia, joka voidaan todeta, joka voidaan todistaakin.

Mut tää konventionaaliseen ja kineettisen sodankäynnin parissa olevat ihmiset, jotka siel on ollu. Ni heitetään nyt ilmoille tällainen asia, että siellä esimerkiks toinen panssarintorjuntaohjuksista on NLAW, jota on käytetty, joka valmistetaan Iso-Britanniassa. Niin miten nämä ihmiset olisivat saaneet niin hyvää tulosta aikaan pelkästään omin voimin? Se on iso kysymysmerkki, joka varmasti valottuu sodan päätyttyä, että ketä siel on ollu kouluttamassa.

Marko Palokangas: Ja nythän on muistettava se, että tätä sotaahan on käyty siis jo faktisesti kahdeksan vuotta, eli siitä vuodesta 2014, Krimin anneksaatiosta lähtien. Ja vaikka tämä sodan viimeinen vaihe, jota nyt todistamme, 24.2. alkanut Venäjän asevoimien uusi hyökkäys, niin osoittaa vain tietyn jäävuoren huipun. Niin kyllähän on, niinku sanoit, niin varmasti mahdollista ja todennäköistäkin kenties jopa, että viimeisen kahdeksan vuoden aikana siellä on tehty paljon työtä, jossa on ollut mukana Ukrainan puolustusvoimia kouluttamassa tai heille antamassa asiantuntemusta ja tukea, niin näitä yksityisiä yrityksiä ja toimijoita.

Markus Häyhtiö: Joo, mut sit täs pitää kans, tää kuvaa hyvin toi kahdeksan vuoden aikasykli sitä vaikeutta tän asian ympärillä. Et jos nyt vaikka Suomen puolustusvoimat ostaa uuden asejärjestelmän. Tai pelkästään uuden ase. Niin luonnollisesti sen toimittaja tuo omat asiantuntijansa kertomaan, että mistä napista ja näin tätä hoidetaan ja tietyn hankintaprosessin mukaan. Niin hyvä kysymys on, että onks tällainen yritys, joka myy esimerkiks aseita, ni lasketaaks se tähän private military & security companyks. Vai onko se normaali toimija, joka tekee vaan omaa liiketoimintaansa omalla liiketoiminta-alueella.

Et tää yksittäisenä asiana kertoo sen tutkimuksen vaikeudesta, miten määritellään ne toimijat. Mut ennen kaikkea se kertoo siitä, että miten laaja tää aihe on. Et se on paljon muuta kun kauheen monta kertaa ihmisten kuvitelmat palkkasotilaat, jotka tulee paikan päälle ja rupee tekemään niitä asioita. Hyvin paljon laajempi. Ja meidän suomalaisena on sitä, niinku mä oon joskus aikasemminki sanonu, aika vaikee sitä ymmärtää. Ku tää meidän kokonaismaanpuolustuksen konsepti on sellanen, et me sidotaan todella hyvin julkiset, yksityiset, kaikki tukemaan sitä kokonaismaanpuolustusta.

Ja tää on sellanen asia, joka esimerkiks ulkomaalaiselle ihmiselle, joille oon esitelly Suomen vapaaehtoistoimintaa nyt parin viime kuukauden aikana aika monta kertaa, on erittäin vaikea ymmärtää. (Ne) ei käsitä sitä millään, että miten tämä on mahdollista, että täällä toimitaan näin. Mä sanon, et tää on Suomen tapa toimia.

Ja varmaan kuulijoita kiinnostaa sekin, et miten Suomessa tälläsen asioiden kanssa toimitaan. Niin muutaman kerran tullu esille se, että yksi yksityisen toimijan käyttötarkoitus on se, että koitetaan luoda etäisyyttä toimijoihin. Mut tää meidän konsepti vie sen mahdollisuuden pois, koska kaikki tietää, että strateginen kumppani on strateginen kumppani. Ja sen takia Suomi pyörii mun mielestä

vähemmän harmaalla alueella tässä asiassa ku moni muu valtio. Vaikka yksityisiä toimijoita on suomalaisiakin (ulkomailla).

Marko Palokangas: Tähän loppuun voitaisiin synteetiksi tai keskustelun yhteenvedoksi sanoa, että olemme keskustelemassa tai keskustelleet nyt asiasta ja tutkimuskohteesta, joka on äärimmäisen mielenkiintoinen, ajankohtainen ja kuten hyvin kuvailit, niin vaikeasti ymmärrettävä. Joka antaa mitä suurimmassa määrin sen vahvan mandaatin sinulle juuri tätä tutkia. Ja en malta olla tähän loppuun mainostamatta sitä, että tosiaan Markus Häyhtiö tekee paraikaa ja valmistelee tutkimustyötään, jossa hän siis keskittyy tutkimaan yksityisten sotilaspalveluiden ja julkisen toimijan välistä yhteistyötä laajassa kontekstissa. Varmasti esimerkkejä tapaustutkimuksen keinoin löytyy monista viimeaikaisista sodista ja kriiseistä, joissa näitä toimijoita näyttäytyy.

Kiitoksia kaikille kuulijoille mielenkiinnosta. Erityisesti kiitos Markus sinulle, että ehdit tulla kallista tutkimusaikaasi tänne podcast-studioon kanssamme viettämään.

Markus Häyhtiö: Kiitos, että sain tulla kertomaan ja hyvää kevään jatkoa kaikille.

[musiikkia]